

שעור, תואר ראשון, 2 ש"ס
סמסטר ב' תשפ"ב (2022)
יום ב', 12: 15-13: 45, [זום](#)
(סיסמה לזום: 611520)

אוניברסיטת תל אביב
הפקולטה למדעי החברה
בית הספר למדע המדינה, ממשל ויחב"ל

התנהגות פוליטית בישראל (1031-3100)

מרצה: ד"ר רונן מנדלקרן
ronen.mandelkern@gmail.com
שעת קבלה: בתיאום מראש

עוזר הוראה ורכז הרכיב המעשי: מר עידן פרנקו
idanfranco@mail.tau.ac.il
שעת קבלה: יום ב' 10: 00-11: 00, [זום](#)

כללי ומטרות

הקורס יסקור את המחקר הפוליטי העכשווי במדע המדינה אודות ההתנהגות הפוליטית של אזרחים ואליטות בישראל. הקורס מתייחס למושג "התנהגות פוליטית" הן במובן המקובל שלו, שמתמקד בבחינת הערכים הפוליטיים, ההשתתפות הפוליטית והעמדות הפוליטיות של אזרחים מן השורה, והן במובן רחב יותר שלו, שמתמקד בהתנהגות הפוליטית של האליטה הפוליטית, המשפטית, הביורוקרטית והכלכלית.

הנחת היסוד היא שהמשתתפים בקורס מכירים את יסודותיה של המערכת הפוליטית בישראל ואת ההיסטוריה של התפתחותה (בייחוד על בסיס קורס החובה לתלמידי מדע המדינה, "פוליטיקה וממשל בישראל"). בהתאם לכך, במוקד הקורס יעמדו מחקרים עכשוויים במדע המדינה אשר מנתחים, מזוית תיאורטית והשוואתית, תופעות מרכזיות עכשוויות בפוליטיקה הישראלית.

חובות הסטודנטים ומבנה הציון

1. קריאה של כל חומרי הקורס והשתתפות בהרצאות.
2. מבחן בית מסכם (100% מהציון). המבחן יקיף את כל חומרי ההרצאות ואת כל חומרי קריאת החובה בקורס. פרטים מלאים לגבי מבנה ותוכן המבחן יינתנו במהלך הסמסטר.
3. ציון בונוס: השתתפות ב"רכיב מעשי" של הקורס, ראו הנחיות מפורטות במסמך ייעודי.

סדר ההרצאות והקריאה לקראתן (כל חומרי הקריאה הם חובה, אלא אם צוין אחרת)

חלק ראשון: תרבות פוליטית והיחס למשטר

1 – מבוא

רשות:

Dalton, Russell J., and Hans-Dieter Klingemann. 2007. "Citizens and Political Behavior." In *The Oxford Handbook of Political Behavior*, edited by Russell J. Dalton and Hans-Dieter Klingemann. Oxford University Press.

Almond, G.A. 2015. "Attitudes, Political and Civic Culture." In *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, 190–92. Elsevier.

2 – תרבות פוליטית וחברה אזרחית בישראל

Ariely, Gal. 2018. "Political Culture and Israeli Politics." In *The Oxford Handbook of Israeli Politics and Society*, edited by Reuven Y. Hazan, Alan Dowty, Menachem Hofnung, and Gideon Rahat. Oxford University Press.

Yishai, Yael. 2018. "Civil Society and Israeli Democracy." In *The Oxford Handbook of Israeli Politics and Society*, by Yael Yishai, edited by Reuven Y. Hazan, Alan Dowty, Menachem Hofnung, and Gideon Rahat. Oxford University Press.

רשות:

Yuchtman-Ya'Ar, Ephraim. 2002. "Value Priorities in Israeli Society: An Examination of Inglehart's Theory of Modernization and Cultural Variation." *Comparative Sociology* 1 (3–4): 347–67.

Galnoor, Netta. 2020. "From Jewish Sentiments to Rational Exhortations: Battle Missives in the Israel Defense Forces." *Israel Studies Review* 35 (2): 130–53.

3 – היחס למשטר מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית

סמוחה, סמי. 2017. **לא שוברים את הכלים: מדד יחסי ערבים-יהודים בישראל 2015**. פרדס. פרק ראשון, בדגש על עמודים 19-26, 26-38.

אשר כהן, "דת ופטריוטיות בין השלמה לניגוד: חזונות ושברים", בתוך **פטריוטיזם: אוהבים אותך מולדת** בעריכת אבנר בן-עמוס ודניאל בר-טל, הקיבוץ המאוחד (2005).

רשות:

תמר הרמן ואחרים, **מדד הדמוקרטיה הישראלית 2018** [וגם שנים אחרות], המכון הישראלי לדמוקרטיה

4 – תנועות חברתיות, מחאה פוליטית ואלימות פוליטית

Alimi, Eitan Y. 2016. "The Relational Context of Radicalization: The Case of Jewish Settler Contention before and after the Gaza Pullout." *Political Studies* 64 (4): 910–29.

באדי חסייסי, עמי פדהצור ואברהם בריכטה, "פוטנציאל התמיכה באלימות פוליטית בחברה הישראלית: הערכה כמותית", **פוליטיקה**, 6, 2001.

רשות:

איתן אלימי, "לקרוא לילד בשמו: על השונה (והדומה) בין תנועות חברתיות וקבוצות אינטרס", תרבות דמוקרטית, **חברה אזרחית ומגזר שלישי בישראל**, ב (2), 2008.

Manekin, Devorah, and Tamar Mitts. 2022. "Effective for Whom? Ethnic Identity and Nonviolent Resistance." *American Political Science Review* 116 (1): 161–80.

דניאל מונטרסקו וניצן לונברג (עורכים), "**אש בשדה קוצים - תיק מסות על אלימות וסולידריות**". **תיאוריה וביקורת**. במיוחד המאמרים של הלל כהן, מריק שטרן, הילה צבן ונמרוד לוז, אריז' סבאע-חיורי

5 – השתתפות בבחירות בישראל

ניר אטמור וחן פרידברג (עורכים), מצביעים או לא מצביעים? ההשתתפות בבחירות לכנסת, המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2015. פרק שני (66-31) ופרק שלישי (88-67)

אמטאנס שחאדה, "הצבעה כביטוי לאינטרס קולקטיבי המצביעים הערבים בבחירות 2013", בתוך **הבחירות בישראל 2013**, בעריכת מיכל שמיר, 225–254. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה.

רשות:

Shapira, Assaf, and Gideon Rahat. 2019. "Electoral Behavior in Israel." In *The Oxford Handbook of Israeli Politics and Society*, by Assaf Shapira and Gideon Rahat, edited by Reuven Y. Hazan, Alan Dowty, Menachem Hofnung, and Gideon Rahat. Oxford University Press.

6 – זיכרון קולקטיבי וזהות פוליטית (סביב ימי הזיכרון)

Ariely, Gal. 2019. "National Days, National Identity, and Collective Memory: Exploring the Impact of Holocaust Day in Israel." *Political Psychology* 40 (6): 1391–1406.

7 – דפוסי הצבעה א' – השסע הפוליטי בין ימין ושמאל בישראל

שמיר, מיכל, שירה דביר, ורפאל ונטורה. 2017. "שבויים בשסע הזהות הקולקטיבית: ימין ושמאל בבחירות 2015." בתוך **הבחירות בישראל 2015**, בעריכת מיכל שמיר וגדעון רהט, 145–175. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה.

Yakter, Alon, and Mark Tessler. forthcoming. "The Long-Term Electoral Implications of Conflict Escalation: Doubtful Doves and the Breakdown of Israel's Left-Right Dichotomy." *Journal of Peace Research*.

Yonatan Berman. Inequality, Identity, and the Long-Run Evolution of Political Cleavages in Israel 1949-2019. 2020. halshs-03022224

רשות:

Bassan-Nygate, Lotem, and Chagai M. Weiss. 2022. "Party Competition and Cooperation Shape Affective Polarization: Evidence from Natural and Survey Experiments in Israel." *Comparative Political Studies* 55 (2): 287–318. <https://doi.org/10.1177/00104140211024283>.

Rivlin-Angert, Naama, Alon Yakter, and Lior Sheffer. n.d. "Do Personality Traits Predict Voter Attitudes When Politics Is Structured Around Conflict? Lessons From Israel," (unpublished manuscript)

8 – דפוסי הצבעה ב' – מעבר ל"ימין" ו"שמאל" – מה עוד מסביר העדפות בוחרים בישראל?

אמטאנס שחאדה, "הצבעה כביטוי לאינטרס קולקטיבי המצביעים הערבים בבחירות 2013", בתוך **הבחירות בישראל 2013**, בעריכת מיכל שמיר, 225–254. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה.

וציסלב קונסטנטינוב ורעות איצקוביץ-מלכה, "העלייה מברית המועצות לשעבר בפוליטיקה הישראלית על פרשת דרכים", בתוך **הבחירות בישראל 2015**, בעריכת מיכל שמיר וגדעון רהט, 124–144. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה.

רשות:

מיכל שמיר, חנה הרצוג ונעמי חזן, "מבוא: פערי מגדר בראי הבחירות בישראל", בתוך **פערים מגדריים בפוליטיקה בישראל**, בעריכת מיכל שמיר, חנה הרצוג ונעמי חזן, 11–32, ירושלים: מכון ון ליר, 2020.

אודליה אושרי, אורית קדר ונעמי חזן, "בוחרות בעד שוויון: הפער המגדרי בהצבעה בבחירות", בתוך **פערים מגדריים בפוליטיקה בישראל**, בעריכת מיכל שמיר, חנה הרצוג ונעמי חזן, 61–86, ירושלים: מכון ון ליר, 2020.

Freedman, Michael. 2020. "Vote with Your Rabbi: The Electoral Effects of Religious Institutions in Israel." *Electoral Studies* 68.

חלק שלישי: התנהגות פוליטית של אליטות בישראל

9 – מפלגות ופוליטיקאים

Rahat, Gideon, and Tamir Sheafer. 2007. "The Personalization(s) of Politics: Israel, 1949–2003." *Political Communication* 24 (1): 65–80.

Sheffer, Lior, Peter John Loewen, Stuart Soroka, Stefaan Walgrave, and Tamir Sheafer. 2018. "Nonrepresentative Representatives: An Experimental Study of the Decision Making of Elected Politicians." *American Political Science Review* 112 (2): 302–21.

רשות:

Sheffer, Lior, and Peter Loewen. 2019. "Electoral Confidence, Overconfidence, and Risky Behavior: Evidence from a Study with Elected Politicians." *Political Behavior* 41 (1): 31–51.

עופר קניג ואור טוטנאור, "היחלשות המפלגות המצרפיות בישראל: האם ישראל היא מקרה קיצוני?", בתוך **הבחירות בישראל 2015**, בעריכת מיכל שמיר וגדעון רהט, 25–57. ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה.

10 – משפט ופוליטיקה

יצחק גל-נור, "על המשפוט של החיים הציבוריים בישראל", **משפט וממשל**, תשס"ד.

קרן וינשל-מרגל, **אידאולוגיה וחוק בפסיקת בית המשפט העליון: ניתוח כמותי והשוואתי**, הוצאת נבו, 2016. פרק המבוא (17-24) והדיון (127-142).

11 – כסף ופוליטיקה

Kenig, Ofer, and Nir Atmor. 2019. "Candidate Spending and Success in Israel's Party Primaries: How Far Does Money Go?" *Party Politics*.

Grossman, Guy, Yotam Margalit, and Tamar Mitts. 2022. "How the Ultra-Rich Use Media Ownership as a Political Investment." *The Journal of Politics*.

רשות:

דורון נבות, שחיתות ציבורית והמאבק בה, עיונים בתקומת ישראל (סדרת נושא, כרך 11): ישראל 67-77, עמ' 58-77

12 – מצגות "רכיב מעשי"